

A portrait of Vladimir Mayakovsky, a Russian poet and revolutionary, rendered in a dark, textured style. The background is a solid red color. The text is overlaid on the portrait.

А вы

на флейце

вадасуёка

накцюрн

зайграць

маглі б?

Уладзімір Маякоўскі

Паэзія

n

паэты планеты

Уладзімір Маякоўскі

Паэзія

Пераклад з рускай

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2019

УДК 821.161.1-1
ББК 84(4Рус)-5
М39

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, **В. Сёмуха**,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Укладанне Андрэя Хадановіча

Пераклады Рыгора Барадуліна і Рыгора Лынькова
публікуюцца паводле выдання: Уладзімір Маякоўскі. *Паслухайце!*
Выбраныя вершы. Мінск, «Мастацкая літаратура», 1983.

Пераклад Тодара Кляшторнага публікуецца паводле:
Анталогія рускай савецкай паэзіі. Мн., 1936.

Пераклад Міхася Багуна паводле: http://knihi.com/Michas_Bahun/

Новыя пераклады зробленыя паводле выдання:
Владимир Маяковский. *Собрание сочинений в 12 томах*. Москва, 1978.

На вокладцы:

ПЁТР КЕЛИН,
Партрэт Уладзіміра Маякоўскага (1943).

ISBN 978-985-23-0055-1

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2019.

А вы маглі б?

(А вы могли бы?)

Я карту будня з маху змазаў,
адкрыўшы п'янай фарбы рану.
На дрогкай студзіне паказваў
касыя скулы акіяну.
Мне новых вуснаў кліч здалёку
гучаў луской бляшаных рыб.
А вы
на флейце вадасцёка
накцюрн
зайграць маглі б?

1913

Пераклад Андрэя Хадановіча

Тое-сёе пра Пецяярбург
(Кое-што пра Петербург)

Спаўзаюць слёзы з даху ў трубы
Да рук ракі рысуюць рыскі;
а ў неба выпуклыя губы
цагляныя ўваткнулі цыцкі.

І неба – змоўкшы – зразумела:
туды, дзе мора, як няўклюдка,
гнаў паганяты адсырэлы
Нявы двухгорбага вярблюда.

1913

Пераклад Уладзя Лянкевіча

Пеклішча горада

(Адище города)

Пеклішча горада вокны разбілі
на пеклінкі, што смокчуць святла глыткі.
Д'яблы рудыя, узняліся аўтамабілі –
над самым вухам выбухаюць гудкі.

А там пад шыльдаю, дзе селядцы з Керчы –
акуляры шукаў штурхануты дзядок
і заплакаў, калі ў вечаровым смерчы
трамвай з разбегу засціў зрэнкамі зрок.

У дзюрах хмарачосаў, дзе агонь ад руды
і жалеза цягнікоў грувасціла лёх –
крыкнуў аэраплан і ўпаў туды,
дзе захад сонца вырваным вокам лёг.

І тады ўжо – скамечыўшы коўдры ліхтароў –
ноч адкачалася, распусты й хмелю поўная,
а за сонцамі вуліц кльпала дамоў
непатрэбная нікому друзлая поўня.

1913

Пераклад Уладзя Лянкевіча

Нічога не разумеюць

(Ничего не понимают)

Зайшоў да цырульніка, сказаў – спакойны:

«Калі ласка, прычашыце мне вушы».

Гладкі цырульнік тут жа зрабіўся хвойным,
твар выцягнуўся, быццам у грушы.

«Шалёны!

Рыжы!» –

заскокалі словы.

Лаянка сноўдала ад піску да піску,

і до-о-о-о-ўга

хіхікала адна з галоваў,

выскубнутая з натоўпу, як старая радыска.

1914

Пераклад Уладзя Лянкевіча

Наце!

(Name!)

Праз гадзіну па адным у чысты завулак
брудным тлушчам адсюль пацячэце назад.
А я паадчыняў вам столькі вершаў-шкатулак,
я – бясцэнных слоў мантач і магнат.

Вось вы, мужчына – з вусамі ў капусце
недаператраўленай, як вашае жыццё;
вось вы, жанчына – з пудраю ў найгусцейшым гусце,
вустрыцаю з ракавіны рэчаў гледзіцё.

Будзеце на мятліка паэтавага сэрца,
брудныя, грувасціцца ў галёшах і без галёш,
па адным і дзікай зграяй, з перцам і з імберцам –
ашчацініць ножкі стагалоная вош.

Ды абрыдне сёння мне, грубаму гуну,
вам на смех крыўляцца, грымасычы плач, –
і я зарагачу ды радасна плюну,
плюну ў твар вам
я – бясцэнных слоў магнат і мантач.

1914

Пераклад Андрэя Хадановіча

А ўсё-такі

(А все-таки)

Вуліца правалілася, нібы нос сіфілітыка.
Рака – юрлівай слінай па летнім чэраве.
Зняўшы бялізну аж да апошняга лісціка,
пахабна сады разваліліся ў чэрвені.

Я выйшаў на плошчу,
спалены сквер
надзеў на голаў, як рыжы парык.
Людзі жахаюцца: рот мой – ашчэр,
дзе б'ецца нагамі непражаваны крык.

Але не асудзяць, не скажуць «камедыя».
Як прароку, кветкамі ўсцелюць мне след.
Бо кожны правалены нос добра ведае:
я – ваш паэт.

А калі суд ваш страшны – не п'яныя чуткі,
праз агонь і руіны з чорнымі зданямі,
як святыню, мяне на руках панясуць прастытуткі
і пакажуць богу ў сваё апраўданне.

І бог заплача над вершам, заахае:
не словы – у горле зліпаюцца курчы!
І пабяжыць па небе з кніжкай маёй падпахаяю,
і будзе чытаць знаёмым, нервова курачы.

1914

Пераклад Андрэя Хадановіча

Паслухайце!
(Послушайце!)

Паслухайце!

Калі зоркі запальваюць –
значыць – гэта камусьці патрэбна?
Значыць – камусьці важна, каб зоркі былі?
Значыць – хтось называе тья плявочки
срэбнымі?

І праз завеі пылу паўднёвай зямлі
ірвецца –
баіцца спазніцца –
да бога,
плача,
цалуе яму жылістыя рукі,
просіць абавязкова –
хоць зорку для неба сляпога! –
клянецца –
не вынесе гэтай бяззорнай мукі!

А потым
ходзіць трывожна,
але трываючы вусціш.

Некаму кажа:
«Цяпер не страшна?
Не горка?
Болей святла?»

Паслухайце!
Калі зоркі запальваюць –
значыць –
гэта патрэбна камусьці ж?
Значыць – яно неабходна,
каб кожны вечар
над дахамі
хоць бы адзіная зорка была?!

1914

Пераклад Андрэя Хадановіча

Мама і забіты немцамі вечар

(Мама и убитый немцами вечер)

Па чорных вуліцах белыя мацеркі
распасцерліся ў сутаргах, як па дамавіне газет.
Уплакаліся ў галас пра забітага непрыяцеля:
«Ах, заплюшчыце, заплюшчыце вочы газет!»

Ліст.

Мама, гучней!

Дым.

Дым.

Дым яшчэ!

Што вы мямліце, мама, мне?

Бачыце –

ўсё паветра вымашчана

грымотлівым пад ядрамі каменем!

Ма-а-а-ма!

Толькі што прыцягнулі зранены вечар.

Доўга цярпеў,

куртаты,

каравы,

і ўраз, –

надламаўшы хмарныя плечы,

расплакаўся, бедны, на шыі Варшавы.

Зоркі ў хустачках з паркалю блакіту
вішчэлі:

«Забіты,
дарагі,
незагойны боль мой!»»

І вока маладзікова косіцца страхавіта
на мёртвы кулак з заціснутаю абоймай.
Збегліся паглядзець літоўскія сёлы,
як, пацалункам ва ўцінак укутая рызыкаўна,
слёзачы залатыя вочы касцёлаў,
пальцы вуліц ламала Коўна.

А вечар крычыць,
бязногі,
бязрукі:

«Няпраўда,
я здатны
яшчэ да спакус –
вызваню шпоры ў завях мазуркі,
выкручу русы вус!»»

Званок.

Што вы,
мама?

Белая, белая, як на дамавіне газет.

«Не трэба.
Па ім гэта,
па забітым, тэлеграма.
Ах, заплюшчыце,
заплюшчыце вочы газет!»

1914

Пераклад Рыгора Барадуліна

Скрыпка і крышачку нервова

(Скрыпка и немножко нервно)

Скрыпка знервавалася, ўпрошваючы,
і немаўлём разраўлася

горка,

аж бубен не вытрываў:

«Любата! Любата! Любата!»

А сам змарыўся,

скрыпчыну недаслухаў гаворку,

шмыгнуў на Кузнецкі ў агнях.

Ой, бяда!

Аркестр глядзеў вачыма халерыка,

як выплаквалася скрыпка

без слоў,

без такта,

і толькі недзе

прыдурыстая талерка

выбразгвала:

«Што гэта?»

«Як так?»

А калі гелекон –

меднаморды,

потны,

крыкнуў:

«Дурніца,
плакса,
вытры!» –
я ўстаў,
хістаючыся, палез цераз ноты,
сагнутыя пад жахам пюпітры,
чамусьці крыкнуў:
«Божа!»,
кінуўся на драўляную шыю:
«Ведаеце што, скрыпка?
Мы падобныя бездапаможна:
таму я таксама, можа,
гарлаю –
а, не ўмеючы даказаць, нью!»
Музыканты смяюцца:
«Уліп Піліпка!
Перад нарачонкай драўлянай кладзецца плазам!
Галава!»
А мне – напляваць!
Я – добры.
«Ведаеце што, скрыпка?
Давайце –
будзем жыць разам!
Га?»

1914

Пераклад Рыгора Барадуліна

Вам!

(Вам!)

Вам, што пражываеце за оргіяй оргію,
маеце ванну й клазет з падагрэвам!
Над газетай – з прадстаўленымі да Георгія –
сорам вачэй не дзярэ вам?!

Вам, што пілі раскошу нагбом бы,
помнячы войны толькі з падручніка, –
лепей не ведаць, як вырвала бомбай
ногі ў Пятрова паручніка!..

А калі б ён, прыведзены на забой,
раптам убачыў, зранены,
як вы перапэцканай у катлеце губой
юрліва падпяваеце Севяраніну!

Ці вам, бяздарным, ласым да блуду,
жыццё аддаюць ахвяры?!
Я лепей ваду ананасную буду
блядзям падаваць у бары!

1915

Пераклад Андрэя Хадановіча

Вось так я зрабіўся сабакам

(Вот так я сделался собакой)

Ну, гэта ўжо наогул нясцерпна!
Увесь чыста злосцю пагрызены.
Злую не так, як маглі б вы:
як сабака лабатай поўні залысіны –
узяў бы
і ўсё б абвў.

Нервы, напэўна...
Выйду,
прагуляюся.
І на вуліцы ніяк не магу супакоіцца.
Нейкая галёкнула пра добры вечар.
Адказаць трэба:
яна – знаёміца.
Хачу.
Адчуваю –
не магу па-чалавечы.

Нешта нейкае абы-што!
Сплю я ці як?
Памацаў сябе:
такі ж, як быў,
нос, вочы, астатняе вакол.

Крануў губу,
а ў мяне з-пад губы –
ікол.

Хутчэй твар затуліў, смаркаюся быццам.
Кінуўся дамоў на злом галавы.
Далікатна агінаю паліцэйскі пост,
раптам галасагромае:
«Гарадавы!
Хвост!»

Правёў рукой і – аслупянеў!
Ладна іклы,
але тут такое за дзень –
як нёсся наўскач, то не ўбачыў:
у мяне з-пад пінжака
развэерыўся хвасцень,
віецца ззаду,
вялікі, сабачы.

Што цяпер?
На лямант аднаго натоўп нароч.
Трэці дадаўся, чацвёрты, пяты.
Сціснулі бабульку.
Яна скрозь жагналася й крычала, нехта там кляты.

І калі, натапырыўшы ў твар вусішчы-дзяркачыкі,
натоўп наваліўся
злючы,
даўкі,
я стаў на карачкі
і загаўкаў:
Гаў! гаў! гаў!

1915

Пераклад Уладзя Лянкевіча

Воблака ў штанах: фрагменты паэмы
(*Облако в штанах: фрагменты поэмы*)

Уступ

Вашы думкі,
што на мозгу змякчэлым гарэзяць,
нібы на засаленай кушэтцы – лёкай нязграбны,
буду дражніць аб акрываўлены сэрца абрэзак:
адволі наздзекуюся, з'едлівы і нахабны.

У мяне ў душы ніводнага сівога воласа,
і старэчай кволасці не знойдзеце пагатоў вы!
Свет агромніўшы сілай голасу,
іду – прыгожы,
дваццацідвухгадовы.

Пяшчотныя!

Вы кладзяце на скрыпкі каханне.
На літаўры каханне ложкаць грубы.
А сябе, як я, вывернуць так не ў стане,
каб спрэс былі суцэльныя губы!

Прыходзьце вучыцца –
з гасцявога пакоя
чынная чыноўніца анельскай лігі.

Якая вусны перагортвае спакойна,
як гаспадыня – старонкі кухарскай кнігі.

Хочаце –
буду шалёна калючы
– і, як колеры неба мяняе здаўна, –
хочаце –
буду пяшчотны выключна,
не мужчына, а – воблака ў штанах!

Не веру, што дзесьці квітнее Ніца!
І ўсхваляюцца мной да прыкрасці
мужчыны, зляжаныя, як бальніца,
і жанчыны, зацяганыя, нібы прыказкі.

1

Вы думаеце, гэта трызніць малярыя?

Гэта было,
было ў Адэсе.

«Буду ў чатыры», – сказала Марыя.

Восем.

Дзевяць.

Дзесяць.

Вось і вечар
у начную імжу
пайшоў ад вокнаў,
змрочны,
паволі.

У спіну снежню рагочуць, іржучь
жырандолі.

Мяне цяпер пазнаць не маглі б вы:
жылісты волат
стогне,
смуткуе.

Чаго бракаваць можа гэтакай глыбе?
А ёй нямала бракуе.

Бо для сябе ж неістотна
і тое, што бронзавы,
і тое, што сэрца – жалезкай грукоча.
Уночы хочацца звон свой
ахутаць мяккім,
жаночым.

І вось
аграмадзінай
гнуся ў акне,
лобам плаўлю аконнае шкло я.
Ну, дык будзе каханне ці не?
І якое –
вялікае ці малое?
Адкуль вялікае ў цела такога:
хіба маленечкае
нясмелае каханя.
Палохаецца гудка аўтамабіля любога.
Любіць, як конкі звіняць.

Зноўку і зноў
утыкнецца шчака
проста ў аблічча дажджу рабое,
мушу чакаць,
абліты громам гарадскога прыбою.

Поўнач з нажом наўкола хадзіла,
дагнаўшы,
зарэзала, –
махам!

Зляцела дванаццатая гадзіна,
як галава пакаранага з плахі.

На шыбах дажджынкi шэрыя
звыліся,
грувасцячы рожу,
нібы знянацку завылі хімеры
Сабора Парыжскае Маці Божай.

Праклятая!
Хіба не досыць пакоры?
Крыкам рот раздзірае наскрозь.
Чую:
ціха,
як з ложка хворы,
нерв саскочыў.

І вось –
спачатку прайшоўся
ціха цішэй,
потым забегаў,
выразны,
дрыготкі.
Цяпер і ён і з ім два яшчэ –
тузаюцца адчайнай чачоткай.
Тынкам засыпала ніжні паверх.

Нервы –
вялікія,
маленькія,
многія! –
скачуць шалёныя,
і цяпер
у нерваў падкошваюцца ногі!

А ноч у пакоі тваніцца й цініцца, –
так, што й не выплысці воку пасля.

І дзверы заляскалі,
быццам у гасцініцы
зуб на зуб не трапляў.

Увайшла,
рэзкая, як «наце!»,

змяўшы пальчаткі замш,
сказала:
«Знаеце –
я выходжу замуж».

Што ж, выходзьце.
Пакуль.
Ператрываю. Не больш чакаў.
Бачыце, я спакойны!
Як пульс
у нябожчыка.

А помніце?
Вы казалі:
«Джэк Лондан,
грошы,
каханне,
жарсці», –
а я бачыў адно:
вы – Джаконда,
якую патрэбна скрасці!
І скралі.

Закаханы, кінуся ў гульні яшчэ,
агнём асвяціўшы броваў брылькі.
Ну і што!
Часам у доме, згарэлым ушчэнт, –
жывуць бяздомныя беднякі!

Дражніце,
што па-жабрачы гібею, –
без вар'яцтва агню ўсё бяззубей!
Помніце,
як загубілі Пампею,
калі раздражнілі Везувій!

Гэй!
Спадарыкі!
Хто там смяяўся з маралі?
Прагнуў блюзнерства,
злачынства,
бойні?
А самае страшнае
ці назіралі –
мой твар,
калі
я
абсалютна спакойны?

Бо адчуваю –
«я»
для мяне замалое.
Хтосьці з мяне вырываецца прама.

Ало!
Хто гаворыць? Ало!
Мама?
Мама!

Ваш сын памірае ад рэдкага болю!
Мама!
У яго пажар сэрца.
Скажыце сёстрам, Людзе і Волі, –
яму ўжо няма куды дзецца.
Кожнае слова,
нават ціхуткае,
што ён вырыгвае вогненным комам,
выкідваецца, як голая прастытутка
з падпаленага публічнага дома.
Нюхаюць людзі:
пах дыму – цяжар ім!
Нагналі нейкіх.
Бліскучых!
У касках!
У боцішчах нельга!
Скажыце пажарным:
сэрца ў полімі тушаць ласкай.
Я сам.
Вочы слёзныя бочкамі выкачу.
Аб рэбры аперціся застаецца.
Выскачу! Выскачу! Выскачу! Выскачу!
Абваліліся.
Не выскачыш з сэрца!
На абгарэлым твары
з расколіны губ
абвуглены пацалуначак кінуцца вырас.

Мама!

Спяваць не магу.

У цэркаўцы сэрца дыміцца клірас!

Абгарэлыя постаці словаў і лічбаў –

клічуць, як дзеці,

памяці здані.

Так жах

да самых нябёс

павялічыў

полюмя рук «Лузітаніі».

Зацюканым людзям

у хаткі – падыхаць

зарніца ставокая рвецца з прыстані.

Крык мой апошні, –

ты хоць

аб тым, што гару, у стагоддзі выстагні.

1915

Пераклад Віталія Рыжкова

Флейта-пазваночнік

(Флейта-позвоночник)

Пралог

За ўсіх вас,
мае любыя і нялюбныя госці,
што вісяць абразамі ў душы маёй келлях,
я падыму ў развітальным тосце
вершамі поўны чэрап – мой келіх.

Ёсць думка
на тэме жыцця і смерці
кропку паставіць куляй.
Грацьму, пакуль
на апошнім канцэрце
вам не скажу *пакуль* я.

Памяць!
У залу сваю ўсіх пакліч,
каб сабраліся каханья, селі:
хай вочы ў вочы,
аблічча ў аблічча
зноў адгуляюць былыя вяселлі.
Хай, цела ў цела, раскошу без краю
поўнач нясе паўночніку.
А я вам сёння на флейце зайграю.
На сваім пазваночніку.

1

Вёрстамі мну я вулічны гоман.
Крокі да мукі звыклі тае.
Што за нябесны Гофман
выдумаў цябе, выклятая?!

Скокам радасці – ходнік вузкі.
Свята – вясёлыя фарбы чэрапе.
Думаю.
Думак крывавыя згусткі,
лезучы вонкі, баляць у чэрапе.

Мне,
у кім цудаў грыміць навальніца,
няма з кім выйсці ў святочную гушчу.
Зараз вазьму ды грымнуся ніцма,
аб Неўскі праспект сабе голаў раструшчу!
Вось я блюзнерыў.
Бога, – крычаў, – не існуе.
А бог, пераблытаўшы пекла і рай,
з глыбіняў зямлі мне яе, незямную,
вывеў і кажа:
кахай!

Бог задаволены.
Ёсць у палоне
чалавек, што ад болю здзічэў і вымер.
Бог пацірае ручак далоні.

Думае бог:
пачакай, Уладзімір!
Гэта ж ён так прыдумаў, што мушу
я прапасці, не сцяміўшы, *што* ты.
Гэта ж ён так зрабіў, каб належала мужу,
і паклаў на раяль чалавечыя ноты.
Калі да вас падкрасціся ў спальнічцы,
вашу коўдру перажагнаць непрыкметна,
ведаю –
паленай поўсцю запахнеце ў паніцы,
бы д'ябламi смажаныя ў апраметнай.
А я замест гэтага да ранку ранняга
ў вусцішы, што цябе кахаць павялі,
біўся
ды крыкі ў радкі выграньваў,
ужо звар'яцелы амаль ювелір.
У карты б гуляць!
У віно
горла ўтапіць бы засмягламу стогну.
Не трэба цябе!
Не хачу!
Усё адно,
я ведаю,
хутка здохну.

Калі ты, госпадзе,
ёсць,
калі зорныя высі
ты выткаў, нібы дыван стракаты,
мне ў болі, божа, з'явіся,
што ўсяго мяне рве – горш, чым каты!
Судзейскі ланцуг надзень.
Чакай, я хутка з візітам.
Буду пунктуальны.
Не спазнюся ні на дзень.
Слухай,
Усявышні інквізітар!

Сцісну рот.
Я трываць гатоў.
Не выпушчу крык з закушаных губ я.
Прывяжы да камет, як да конскіх хвастоў,
і пусці наўгалоп –
хай мяне раздзіраюць аб зорнае зуб'е.
Ці лепей так:
як душу з цела выселю,
перад табой
на судзе схаладзею,
ты,
Млечны Шлях перакінеш, як вісельню,
і выб'еш зямлю з-пад ног ліхадзею.

Катуй як хочаш.
Чвартуй. Душы.
Я сам табе, праведнік, рукі вымыю.
Толькі –
чуеш! –
вырві яе мне з душы,
прагані яе з галавы мае!

Вёрстамі мну я вулічны гоман.
Крокі да мукі звыклі тае.
Што за нябесны Гофман
выдумаў цябе, выклятая?!

2

У небе,
што знікла ў атрутным тумане,
дзе абадраныя хмары, бы ўцекачы,
я запалю апошняе ў свеце каханне,
нібы румянец сухотніка, уначы.

Вы,
што звыкліся з глебай сырою,
хай залунае радасць людская.
Слухайце!
Кідайце зброю.
Вылазьце з акапаў.
Вайна пачакае.

Нават калі,
ад крыві ап'янелы, як Бахус,
бой ідзе! –
сэрца каханню адкрыта.
Мілья немцы!
Я ведаю,
на губах у вас
гётэўская Маргарыта.
Француз
на штыку, шчаслівы, загіне,
з усмешкаю разаб'ецца падстрэлены авіятар,
згадаўшы пяшчотныя
вусны багіні –
твае, Травіята.

Ды што мне чары ў ружовым бутоне,
што стопчуць стагоддзі цяжкой хадой.
Да новых ног прыпадайце сёння!
Мой гімн – з табой,
фарбаванай,
рудой.

Ад эпохі,
вастрэйшай ад вастрья,
што стагоддзям бароды рэжа з агідаю,
застанешся, відаць,
толькі ты –
і я,
каго з горада ў горад любоў твая кідае.

Уцячэш за мора, дзе халодна,
дзе начамі ў норах стыне кроў, –
я ў цябе ўцалую скрозь туманы Лондана
вогненныя губы ліхтароў.

У сквар пустэльні пацягнешся караванам,
туды, дзе львы і завеі пяску, –
табе
пад пылам, ветрам ірваным,
пакладу Сахарай распаленую шчаку.

З усмешкай пахваліш адвагу:
«Як шпагу
трымае тарэадорчык!»
Зверам, падкошаным рэўнасцю,
лягу, –
любай кроў сваю дорачы.

Выйдзеш на мост, рассяяная –
думаць,
чаму віры табе мілыя.
Гэта я
пад мостам разліўся Сенаю,
клічу,
шчэрачы зубы згнілыя.

З іншым запаліш у хмельным агні
Стрэлку або Сакольнікі.
Гэта я ваблю цябе з вышыні
поўняй, прагны ды голенькі.

«Памірай!» –
мне вайна загадвае.
Ці загіну,
гнаны загадам?
Ды апошнім будзе
імя тваё,
на губах, разбітых снарадам.

Скончу Святой Аленай?
Нескаронай каронай?
Выплыву ў моры жыццёвай маны?
Я – роўны кандыдат
на сусветныя троны
і на
кайданы.

Быць царом загадваеш мне ты,
царству майму – быць чаканнем.
Твой твар на сонечным золаце царскай манеты
загадаю народу:
«Чаканім!»

А там,
дзе тундрай свет выліняў,
дзе з ветрам паўночным вядзе рака таргі,
на ланцугах надрапаю – імя Ліліна,
і ланцугі цалавацьму ў цемрадзі катаргі.

Слухайце, людзі,
што неба згубілі ў тумане,
што, як звяры, ашчацінілі зброю!
Гэта, магчыма,
апошняе ў свеце каханне,
нібы сухотны румянец, палае зарю.

3

Забуду год, месяц, будні і святы я,
хай піша самота і хопіць паперы ёй, –
пакуль пакутуюць словы, распятыя
нечалавечай містэрыяй!

Сёння, у пастку заваблены,
зайшоў я да вас, –
а ў доме няладна.
Ты нешта хавала ў сукенцы ядвабнай,
і плыў у паветры пах ладану.
Рада?

Халоднае «вельмі».
Збянтэжаны розум шукае парады
і распач раве ў чорным вэлюме.

Паслухай,
усё ж
не схаваеш трупа.
Вусцішным словам хімера
шчэрыцца!

Кожнай цягліцай,
бы ў рупар,
трубіць:
памерла, памерла, памерла!
Не,
няпраўда!
Жыве!
(Як я назад, без мілай?)

Ямы вачэй, як дзве
выкапанья магілы.

Магілы глыбеюць.
Няма болей дна там.
А хісткія дні –
ўніз галовамі.
Душу нацягнуў я над прорвай канатам
і крочу, жанглюючы словамі.

Ведаю,
зношвае стома людзей,
душыць нудой, калі жарсць адляцела.
А ты маёю душой маладзей,
запрасіўшы сэрца на свята цела.

Ведаю,
жарсць тут купляюць за грошы.
Нічога,
не ўпершыню –

цябе замест моднай парыжскай раскошы
адзену ў дым тытуню.

Каханне маё
па дарогах, як кон,
як божае слова апостал, – нясу так.
Цябе карануе карона з карон,
а ў ёй мае словы –
сузор'ямі сутарг.

Як сланы стопудовымі гульнямі
перамогу вячалі Піраву,
твае думкі граміў вершаванымі кулямі.
Марна.
Цябе не вырву.

Радуйся,
дасканалая,
ты даканала!
Такая туга,
што цяпер –
толькі дабегчы хутчэй да канала
і сунуць голаў – вадзе ў ашчэр.

Губы губам –
дала, не шукала іх,
каб дакрануўся й астыў.
Бы пакаянна цалую ў халодных скалах
высечаны манастыр.

Бразнулi дзверы,
аж цёмна ўваччу:
ён заходзіць,
радасці – поўная торба.
Я,
разрываючы горла,
крычу:
«Добра!
Сыходжу!
Добра!
Твая застанецца.
Адзежак нашый ёй,
каб вольныя крылы скаралі.
Каб не сплыла.
Камянямі на шыі
жонцы навесіш пярлінаў каралі!»

Ночы
гулкае рэха!
Адчаю пятлю – як на шыі распусціш?!
Ад плачу майго і смеху
пысу пакою скурчыла вусціш.

Ды ўваскрэсла ў відзежы старое ўсё,
на кіліме – зоры позірку Лілінага,
быццам новаму Бяліку вобраз прымоіўся
асляпляльнай царыцы Сіёну біблійнага.

У пакутах
ля ног
той, якую аддаў назаўжды,
я ўкленчыў, разгублены цынік.
Кароль Альберт,
што ўсе згубіў гарады,
побач са мною задораны імяніннік.

Спеліць краскі і травы вясна залатая,
у жыццё ўсіх стыхій спавітая!
А я наўзахлёб глытаю
вершы свае ядавітыя.

Ты, што сэрца абакрала мне
і ранаю
развярэдзіла ў душы ўсю брыду маю, –
дар мой прымі, каханая,
можа быць, я нічога больш не прыдумаю.

Сённяяшні дзень фарбуйце – у святы.
Творыцца
роўная крыжу містэрыя.
Бачыце, як
прыбіты, распяты
цвікамі слоў на паперы я.

1915

Пераклад Андрэя Хадановіча

*Сабе, любімаму, прысвячае гэтыя радкі аўтар
(Себе, любімому, посвящаеэ эти строки автор)*

Чатыры.

Цяжкія, як удар пад дых.

«Кесарава кесару – Богу богава».

А такому,

як я,

усунуцца куды?

Дзе для мяне ўладкавана логава?

Калі б быў я

маленькі,

як Вялікі акіян, –

на дыбачкі б хваляў устаў,

прылівам бы лашчыўся да месяца.

Дзе каханую знайсці мне,

такую, як і я?

Такая ў мізэрнае неба не змесціцца!

О, калі б бедным быў!

Як мільярдэр!

Што грошы душы?

У ёй – зубоў ненажэрнага звера ляскат.

Каб задаволіць жаданняў маіх бардэль,

не хопіць золата ўсіх Алясак.

Калі б быў я коснаязыкім,
як Дантэ
або Петрарка!
Душу да адной запаліў бы!
Вершамі б яе спапяліў самахоць я!
І словы
і каханне маё –
трыумфальная арка:
ўрачыста,
бяследна пройдуць пад ёй
каханкі ўсіх стагоддзяў.

О, калі б быў я
ціхі,
як гром –
маністы б
рассы́паў, скалануў бы зямлі спаракнелую стынь.
Я калі ўсёй яго магутой
выраву голас агромністы –
каметы кінуцца долу ў журбе,
падцяўшы вогненныя хвасты.

Я промнямі грыз бы вока ночы –
о, калі б быў я
цьмяны,
як сонейка!
Дасхочу мне
ззяннем маім паіць
зямлі змарнелае ўлонейка!

Іду,
каханішча маё цягну, як шаты.
Якой ноччу
благой,
як ганебна,
якімі Галіяфамі я зачаты,
такі вялізны
і такі непатрэбны?

1916

Пераклад Уладзя Лянкевіча

*Апошняя пецярбургская казка
(Последняя петербургская сказка)*

Стаіць імператар Пётра Вялікі,
думае:
«Забалюю на прасторы я!» –
а побач
пад п'яныя крыкі
будуецца гасцініца «Асторыя».

Ззяе гасцініца,
за абедам абед яна
дае.
З граніту, прываблены бляскам прынад,
злез імператар.
Трое медныя
злязаюць
ціха,
каб не спалохаць Сенат.

Прахожыя ўваходзілі, выходзілі як звычайна.
Швейцар у паклоне не зменшыў рост.
Нехта
разгублены
кінуў:
«Выбачайце»,
няўрокам стаўшы на змеёў хвост.

Імператар,
конь і змей,
не ўмеючы,
па картцы
спыталіся грэнадзін.
Шуму язык не суняўся, нямеючы.
З тых, што пілі і елі, не павярнуўся ні адзін.

І толькі
калі
над пачком саломінак
звычка ў кані загаварыла свойская,
натоўп сарваўся, крыкам заломлены:
– Жуе!
Не ведае, нашто яна.
Вёска!

Сорамам абвіхураны кругі каня.
Выбелена грыва ад вулічнага газу.
Назад
па Наберажнай
гоніць гіканне
апошнюю з пецяярбургскіх казак.

І зноў імператар
стаіць без скіпетра.
Змей.
Паныласць у каня мордзе.

І ніхто не адчуе,
як ціснуць суму ціскі Пятра –
вязня,
закутага ва ўласным горадзе.

1916

Пераклад Рыгора Барадуліна

Лілічка!

Замест ліста

(Лиличка!

Вместо письма)

Выеў паветра дым тытуню.
Кухня –
кола кручоньхаўскага пекла.
Успомні –
за гэтым акном
упершыню
лашчыў рукі твае нягегла.
Сёння сядзіш тут,
сэрца ў жалезе.
Дзень яшчэ –
высварыш
прэч, можа, як жабрака.
У мутнай вітальні доўга не ўлезе
дрыготкай зламаная рука ў рукаў.
Выбегу,
цела вывалю на прахожых я.
Дзікі,
абязглудзею,
ропаччу адхвастаны.

Не трэба гэтага,
дарагая,
прыгожая,
дай зараз расстанне.
Усё адно
каханне маё –
ляціш у вырай ці
уцякаеш бегам –
гіраю да долу цягне.
Апошнюю крыўду ў крыку выраўці
дай, узняўшы горычы сцяг мне.
Калі бык працай замораны –
ён пойдзе
улегчыся ў халодную лагчыну.
Акром каханья твайго,
няма
мора мне,
а ў каханья твайго і не выплакаць спачыну.
Захоча прэдыху стомлены слон –
царом ляжа ў перапражаныя пяскі.
Акром каханья твайго,
няма
сонца мне,
а я і не ведаю, дзе ты і з кім.

Калі б гэтак паэта змучыла,
ён
любую б на грошы і славу выменяў,
а мяне
ніводзін не цешыць звон,
апроч звона твайго ўлюбёнага імені.
І ў пралёт не кінуся,
не глыну атруты
і не змагу ў пісталет укласці набой.
Працяты поглядам
тваім, прыкуты,
я не падуладны ніводнай са зброй.
Заўтра забудзеш,
што цябе каранаваў,
што маё каханне – дзень пры дні жах:
ім душу выпаліў, і, успырхнуўшы, карнавал
растрэпле старонкі маіх кніжак.
Ці спыняць гурбы словаў маіх ліцевых,
ці табе ад іх перахопіць
дых?

Дай хоць
апошняя пяшчотай высцеліць
рэха тваёй хады.

Пераклад Уладзя Лянкевіча

Наш марш

(Наш марш)

Біце ў плошчы тупат бунтам гразлівым!
Угору галовы гордай грады!
Мы патопу другога разлівам
перамыем сусвету гарады.

Не любіць дзён бык спех.
Марудзіць год арба.
Наш бог бег.
Сэрца наш барабан.

Што ёсць ад нашых золат нябесней?
Ці ж нас зджаліць джала кулі-асы?
Наша зброя – нашы песні.
Наша золата – бомістыя галасы.

У рунь лёх, луг,
высцелі дно дням.
Радуга, дай дуг
год пагодным каням.

Ад суму зброснеў на небе зор буй!
Гром, песню абуй, будзь шаўцом.
Гэй, Вялікая Мядзведзіца, патрабуй,
каб на неба ўзялі нас жыўцом.

Пра радасць дбай, пі! Двой!
У жылах вясне картава грымець.
Сэрца, бі бой!
Нашы грудзі – літаўраў медзь.

1917

Пераклад Рыгора Барадуліна

Загад на арміі мастацтва

(Приказ по арміі искусств)

Цягамоцяць дзядоў брыгады
цягамоціну – хто як дуж.
Таварышы!
На барыкады! –
барыкады сэрцаў і душ.
Толькі той камуніст існы,
хто спаліў у прошласць мастоў злучок.
Даволі брук будзіць, футурысты, –
у будучыню скачок!
Паравоз пабудаваць мала –
колаў накруціў і ўцёк.
Калі песня не громіць вакзалы,
дык нашто пераменны ток?
Гмахце адзін за адным гукі хітрыя,
і песняй хвошчучы –
уперад яшчэ!
Чакаюць працы надзейныя літары:
Эр,
Ша,
Чэ.
Гэта мала – шарангаваць парамі,
распушыць па штаніне канты,

Саўдэпы ўсе не зрушаць армій,
калі марш не дадуць музыканты.
На вуліцы валачыце раялі,
з акна барабан багром!
Крышыце,
каб барабан
ці раяль акрыялі,
ды каб грукат быў,
каб гром.
Гэта што – карпець на заводах,
перамазаць у сажу морду і кіпець
і на раскошу чужую
на цёплых водах
асалавельмі вочкамі лыпаць.
Даволі грошавых ісцін нэндзы.
З сэрца старое вытры.
Вуліцы – нашы пэндзлі.
Плошчы – нашы палітры.
Кнігай часу
тысячалістай
рэвалюцый дні не апеты.
На вуліцы, футурысты,
барабаншчыкі і паэты!

1918

Пераклад Рыгора Барадуліна

Левы марш

(Левый марш)

(Матросам)

Разварочвайцеся ў маршы!

Слоўнай не месца кляўзе.

Ціха, прамоўцы!

Ваша

слова,

таварыш маўзер.

Даволі жыць законам, –
што даў нам Адама з Евай.

Клячу гісторыю загонім.

Левай!

Левай!

Левай!

Гэй, сіняблужыя!

Рэйце!

За акіяны!

Скрозь мілі!

Ці ў браняносцаў на рэйдзе
паступлены вострыя кілі?!

Хай,
шчэрачыся каронай,
хрыпне брытанскі леў з рэву.
Камуне не быць пакаронай.
Левай!
Левай!
Левай!

Там,
за гарамі гора,
сонечны край непачаты.
За голад,
За мору мора
крокі мільёнаў кратай!
Абкружаць нанятай хай бандай
і льюць сталёвай залевай, –
Расіі не быць пад Антантай.
Левай!
Левай!
Левай!

Зрок ці ж памеркне арліны?
Ці ж нам у старое пяцца?
У свету
на гарлавіне
мацуй пралетарыяў пальцы.

Грудзьмі наперад бравымі!

Сцягамі неба выклейвай!

Хто там ступае праваю?

Левай!

Левай!

Левай!

1918

Пераклад Рыгора Лынькова

Гайнэпадобнае
(Гейнеобразное)

З вачэй – маланкамі – бліскі:
«Я з іншай
цябе заспела!
Ты самы подлы,
ты самы нізкі...» –
б'е ў чорнае
сэрца мне,
белая.
Не грыміце лірыкай, любая,
бо мне фізіка не чужая:
раз маланка не стала згубаю –
то і гром,
дальбог, не спужае.

1920

Пераклад Андрэя Хадановіча

Гора
(Горе)

Марна біўся аб вечар
вечер нечалавечы.
Кроплі крывавым рэхам
мацалі гонту стрэхам.
І аўдавеляя ўночы
поўня пайшла адзіночыць.

1920

Пераклад Андрэя Хадановіча

**Незвычайная прыгода, што адбылася
з Уладзімірам Маякоўскім улетку на дачы
(Необычайное приключение, бывшее
с Владимиром Маяковским летом на даче)**

*Пушкіна, Акулава гара, дача Румянцава,
27 вёрст на Яраслаўскай чыгуныцы*

У сотні сонц
заход палаў,
ляцела ў ліпень
лета,
гарачыня плыла,
пякла –
было на дачы гэта.
Узгорак
Пушкіна крывіў
Акулавай гарою,
а ніз гары –
ён вёскай быў,
лушчыўся
стрэх карою.
Туды,
за сельбішча якраз,
у ямінку, напэўна,
спаўзала сонца
кожны раз
павольна, але пэўна.

А заўтра
свет святлом зліваць
ізноў
яно ўставала.
І з дня на дзень
мяне злаваць
страшэнна гэта стала.
І раз,
угневаны такі –
аж зблякла ўсё
ў прыродзе, –
Я люта крыкнуў сонцу:
«Кінь!
Па пеклах
швэндаць годзе!»
Я крыкнуў сонцу:
«Дармаед!
Ляжыш
між хмар кудлатых!
А тут –
ні зім табе,
ні лет –
сядзі, малюй плакаты!»
Я крыкнуў сонцу:
«Слухай, лоб,
ад променяў чубаты,
чым так ляжаць –
зайшло ўзяло б,
напіліся б гарбаты!»

Што нарабіў я!
Я прапаў!
Сышоўшы ўмомант
доле,
шагае сонца
паміж траў
праменнямі па полі.
Хачу не паказаць
спалох –
і адступаю задам,
а сонца
ў сад
ужо ўвайшло,
ужо праходзіць садам.
У вокны,
ў дзверы –
скрозь паўзло,
плыло
гарачай масай,
уплыўшы ж,
дух перавяло
і мне
сказала басам:
«Я ўпершыню
назад агні
пагнала ад стварэння.
Ты зваў?
Гарбату мне гані,

гані, паэт, варэнне!»
На вочы
слёз нагнаў мне жар,
ледзь-ледзь
не асляпіла,
але я ўсё ж –
на самавар:
«Ну, што ж,
сядай, свяціла!»
Чорт падаткнуў мяне
ужо
нагрубіяніць крыху.
Я сеў
на лаўкі беражок:
«Хаця б
не выйшла ліха!»
Але ад сонца
ўсё плыве
дзівосная яснасьць,
і я ўжо з ім –
як чалавек,
хоць скрозь заліты
потам.
Пра справы
гутарку вяду,
кажу –
заела Роста, –
а сонца:

«Добра,
не бялуй,
глядзі на рэчы проста!
А мне,
ты думаеш,
свяціць,
дык гэта лёгка дужа?
А вось ідзеш –
ўзялося йсці,
ідзеш, – і свеціш, дружа».
Сядзелі так
да цемнаты –
ранейшай
ночнай раты.
Які ўжо змрок?
Мы з ім
на «ты»,
зусім запанібрата.
Прыязнасць
ўсё расце мая,
б'ю па плячы яго я.
А сонца мне:
«Вось ты ды я –
мы удваіх з табою!
Ўзяцім арлом, паэт!
Спяём
у свету
ў шэрым брудзе.

Я буду сонца ліць сваё,
сваё ты ў вершах будзеш!»
Халодных ценяў
знікнуў лес,
турма начэй
прапала.
Святла і вершаў
куламес
блішчы у што папала!
Прыстала сонца.
Хоча сон
прывесці ночка-сонніца.
Ўзыходжу
я
на ўвесь разгон –
і дзень ізноў трызвоніцца.
Свяціць заўсёды
сонцам слоў
да дзён апошніх донца,
свяціць –
хоць што б там
ні было!
Вось лозунг мой –
і сонца!

1920

Пераклад Міхася Багуна

Празасяданья (Прозаседавшиися)

Яшчэ і світанне не прыйдзе як след,
і дзень не пачнецца новы –
хто ў галоў,
хто ў ком,
хто ў паліт,
хто ў асвет,
разыходзіцца народ па ўстановах.

Зойдзеш ў будынак нікім не заўважаны –
слепіць спраў папяровых мігценне...
Забраўшы з паўсотню іх –
самыя важныя! –
разыходзяцца служачыя на пасяджэнні.

Заявішся:

«Ці не могуць аудыенцыю даць?

Хаджу я здаўна і штодзённа».

«Таварыш Іван Ваньч пайшлі засядаць –
Аб'яднанне Тэа і Гукона»¹.

¹ Тэа – Тэатральны аддзел Галоўпалітасветы пры Нарком-асветы. Гукон – Галоўнае ўпраўленне конегадоўлі пры Наркамземе.

Скалясуеш сто лесвіц.

Аж свет не мілы.

Зноў:

«Праз гадзіну сказалі зайсці вам.

Засядаюць: –

Купля пляшкі чарніла

Губкааператывам».

Праз гадзіну ж:

няма ўжо і сакратара

і знік справавод –

гола!

Усе да 22-х год

на пасяджэнні камсамола.

Гледзячы ў ноч, лезу старанна

на верхні паверх семпаверхага дома.

«Прышоў таварыш Іван Ваныч?» –

«На пасяджэнні А-бэ-вэ-гэ-дэ-е-жэ-зэ-кома».

Разлютаваны,

на пасяджэнне

ўрываюся лавінай,

дзікімі праклёнамі свет увесь лаю.

Аж бачу:

сядзяць людзей палавіны.

Што за чорт?!

Дзе ж палавіна другая?

«Зарезали!
Забілі!»
Кручуся, аж змок.
Да непрытомнасці страшны малюнак уразіў.
Ды чую
спакойны сакратара галасок:
«Яны на двух пасяджэннях адразу.
За дзень
пасяджэнняў на дваццаць
трэба справіцца нам.
Міжволі прыходзіцца разарвацца!
Да пояса тут,
а ўсё іншае
там».

З турботаў не спіцца.
А ўжо відно.
Марай такой сустракаю дзень я:
«О, хоць бы
яшчэ
пасяджэнне адно
пра выкараненне ўсіх пасяджэнняў!»

5.III.1922

Пераклад Рыгора Лынькова

Люблю: фрагменты паэмы

(Люблю: фрагменты поэмы)

Юнаком

Юнацтву заняткаў маса.

Граматыкам вучым дурняў, дурніц мы.

Мяне ж,

толькі вышыблі з 5-га класа,

як сталі ў маскоўскія кідаць вязніцы.

У вашым маленькім

утульненькім свеціку

на кожную спальнічку –

па кучаравым паэціку.

Што знойдзеш у гэтых балонкавых лірыках?

Мяне вось

любіць

вучылі

ў Бутырках.

Што мне туга па Булонскім лесе?!

Што мне куротныя ўздыхі ды пляжыкі?!

Я вось

«Бюро пахавальных працэсій»

любіў

праз «вочка» сваёй каталажкі.

Глядзяць на сонца ў нудоце багемнай:

«Нашто нам
дурнога свяцілка праменне?»
А я
за сонечны зайчык
на столі турэмнай
аддаў бы тады паўсвету – не меней.

Мой універсітэт

Французскую ведаеш?
Дзеліш?
Множыш?
Скланяць умееш?
Навука фэйная!
Скажы –
а з домам спецца
ці зможаш?
Ці зразумееш мову трамвайную?
Малы чалавечак –
носам у сшытках,
ледзь выйдзе з яйка –
па кніжку лезе.
А я вучыўся чытаць па шылдах,
гартаў старонкі з бляхі й жалеззя.

Хтось возьме зямлю,
схаваную ў шафе, і
тыкае ў глобус –
то ў Прагу, то ў Падую.
А я
бакамі вучыў геаграфію,
бо на зямлю
начлегамі
падаю!
Хай гісторык над рэбусам б'ецца, гадае:
– Ці была барада ў Барбаросы рудая?
Кіньце! Я ведаю лепей, чым вы,
гісторыю
вуліц ды корчмаў Масквы!
Бярэ Дабралюбава (зло яго гідзіць),
ды прозвішча – супраць,
аж кпіць з яго ведаў.
Я
тоўстых
з дзяцінства прывык ненавідзець,
калі прадаваў сябе
дзеля абедаў.
Навучыцца,
сядзе, –
расказвае даме,
бо хоча бліснуць ідэйкай нясвежай.

А я размаўляў
з аднымі дамáмі,
сумоўнічаў з воданাপорнаю вежай.
Акно слыхавое маé ўвушшу
усё, пра што я ў ночы прашу.
А дах,
разносячы
слова прарочае,
цяжка язык свой –
флюгер –
варочае.

Што выйшла

Болей чым можна,
болей чым нельга –
болей,
чым разам да зорнага дна ісці –
камяк сардэчны разросся да неба:
неба каханья,
неба нянавісці.
Збіваецца
цяжкай ношай
хада так!
Ці мне, асілку,
рыдаць
па-юначы?

А ўсё ж цягнуся,
сардэчны прыдатак,
косым сажнем плечы згінаючы.
Вяршкамі верша ўзбухаю –
не выліцца,
няма куды больш – і поўнюся занавя.
Набраклы паэзіяй –
свету карміліца,
гіпербала
правобразу Мапасанава.

Так і са мной

Як у гавань родную – флоты,
як цягнік – на станцыю родную,
да цябе –
бо маё святло ты! –
зноў вяртаюся незваротна я.
Як скупы спускаецца рыцар
сутарэнню свайму скарыцца,
тваім сэрцам,
жыццё і згуба мая,
нібы скарбам,
любуюся, любая.
Так прыходзяць з працы ўначы,
бруд змываюць,
здымаюць стому.

Хіба ж я,
да цябе ідучы, –
не іду,
шчаслівы,
дадому?!
Рукатворны – не ўнікнеш гліны.
Пералётны – знойдзешся ў леце.
Так і я –
штодня,
штохвіліны –
да цябе,
расстаўшыся ледзьве.

1922

Пераклад Андрэя Хадановіча

Размова з фінінспектарам пра паэзію

(Разговор с фининспектором о поэзии)

Спадар фінінспектар!

Прабачце, турбую.

Дзякуй...

Не трэба...

Я пастаю...

Ёсць

пара думак

на тэму такую:

пра дармаедства

і працу

маю.

Між такімі,

хто мае

дзялянкі і ўгоддзі,

я абкладзены гэтак жа

і мушу карацца.

З мяне

патрабуеце вы

пяцьсот на паўгоддзе

і дваццаць пяць

за непадачу дэкларацый.

Мая праца
ў сваяцтве
з любою
працай.

І хоць скардзіцца
не аматар я,
зірніце, колькі
я на вытворчасці
страціў,
а колькі выдаткаваў
на матар'ял.

Вы чулі,
вядома ж,
пра з'яву рымы.

Скажам,
радок завяршыўся
словам «айца»,
і тады,
падкінуўшы склад
дагары, мы
запхнем туды
нейкае
«ламца-дрыца-ца».

Па-вашаму кажучы,
рыфма –
вэксаль.
Праз радок улічыць –
распараджэнне.

Шукай драбязу
суфіксаў і флексій
у парожняй касе
скланенняў,
спражэнняў.

Пачнеш так
слова
ў радок засоўваць,
а яно не лезе,
націснуў – зламаў.
Спадар фінінспектар,
чэснае слова,
паэту словы
не даюцца дарма.

Па-нашаму кажучы,
рыфма –
выбух!
Верш з дынамітам.
Радок,
гары!

Хваля радкоў
 лупіць па шыбах –
і горад
 ляціць страфой
 дагары!

Дзе адшукаць
 і па якім тарыфе
рыфмы,
 каб забівалі, калі пацэліў?
А не застанецца
 цікавых
 рыфмаў,
дык хоць пазычай
 у Венесуэле.

На ўсе выдаткі
 не хопіць
 казны,
і лез у пазыкі
 неаднаразова я.
Яшчэ ж пажыццёвы
 квіток
 праязны.

Паэзія –
 уся! –
 язда ў безназоўнае.

Паэзія –
 тая ж здабыча радыю.
На грам здабыча,
 а працы – гады.
Каб даць
 адзінаму слову
 рады,
марнуеш
 тоны
 моўнай руды.
Ды як спапяляе
 патрэбнае
 слова,
слоў сыравіну
 пускаючы ў ход,
і біцца
 загадае
 адначасова
сэрцам мільёнаў
 тысячы год.
Скрытных паэтаў
 цэлая рота.
З лёгкасцю рук
 на верш
 наскрабе –

нібы штукаар,
 выцягвае
 з рота
новы радок
 і ў сябе, і ў цябе.

Што ўжо казаць
 пра лірычных кастратаў?!
Рыфмы чужыя –
 як на парад.

Гэта
 звычайны
 крадзеж,
 растрата
у шэрагу іншых
 дзяржаўных растрат.

А вершы і оды,
 якім у ладкі
пляскаюць сёння,
 а плёну няма,
застануцца ў гісторыі
 як накладныя
 выдаткі
на зробленае намі –
 двума ці трыма.

Пуд,
як гавораць,
солі сталовай
з'еш,
папяросаў сотню
згубі,
каб
здабыць
каштоўнае слова
з артэзіянскіх
людскіх глыбінь.

Праз гэта
спынім
падатку рост.

І нуль
ад сумы
адкінуць дазволь:
рубель дзевяноста –
сотня папярос,
рубель шэсцьдзесят –
сталовая соль.

У вашай анкеце
пытанняў
маса:
– Ці меліся выезды?
Колькі?
Куды?

Ведалі б вы,
што тузін
пегасаў
пазаганяў я
за ўсе гады!
Ёсць і пытанні
гэткага роду –
пра слуг
і маёмасць.
Яўны прагал.
А што калі я
й правадыр
народу,
і адначасова
народны слуга?!
Словам працую
з працоўным класам:
кожны паэт –
пралетар пяр.
А душы
матар’ял
стамляецца з часам.
Кажуць:
– Спісаўся.
У архіў пара!

Усё меней любові,
усё болей эрзацу,
і час пачынае
мой лоб
крышыць.

Ідзе
найстрашнейшая
з амартызацый –
амартызацыя
сэрца й душы.

Калі ўздымецца сонца,
як тлусты кабан,
над будучыняй
без жабракоў і калекаў,
я здохну і лягу
пад той жа паркан,
дзе згніў
дзясятак
маіх калегаў.

Задэкларуйце
мой запавет:
паводле ўсіх
пасмяротных падлікаў,

з усіх махляроў,
што ведае свет,
не выйду адзін
з несусветных
пазыкаў.

Таму і сірэнай
раву шмаг'языкай
у бурным кіпні
мяшчанскага мора.

Паэт
выплаквае
свету пазыкі:
працэнты
з болю
й падаткі
на гора.

Я
вінны табе,
брадвейская лямпіёнія,
і табе, багдадская высь,
вам, байцы чырвоня
і вішні Японіі, –
усяму,
пра што
напішу калісь.

А нашто
наагул
тая шапка Сенью?
Каб – рыфмай цэліць
і рытмам ярыцца?
Слова паэта –
ваша ўваскрашэнне
і неўміручасць,
спадару канцылярысце.

Яно праз вякі
папяровым ветрам
прынясе мой верш чытачу,
нібы грамату.

І вернецца
дзень гэты
з фінінспектарам,
з бляскам дзівос
і смуродам атраманту.

Чэпкі насельнік сённяшніх дзён,
білет
у вечнасць гатовы
і кропка.

Вылічым тэрмін
прыдатнасці
і раскладзём
трыста гадоў
майго заробку.

Але моц паэта
 не толькі ў гэтым,
што, згадаўшы цябе,
 калісьці ікнуць.

Не!
Бо сёння
 рыфма паэта –
і ласка,
 й любоў,
 і джала,
 і іклы.

Спадар фінінспектар,
 адкінем нулі,
выплачу пяць,
 але гэта
 пасля.

Я
 маю права
 на пядзю зямлі
сярод
 найбяднейшых
 рабочых і сялян.

А калі падаецца
 лёгкім заняткам –
з пісаніны
 сваёй
 мець барышы,

ДЫК ВОСЬ,
калі ласка,
мая асадка –
сам
бяры
і пішы!

Пераклад Віталія Рыжкова

На ўвесь голас: Першы ўступ да паэмы
(Во весь голос: Первое вступление в поэму)

Паважаныя

таварышы-патомкі!

Капаючыся

ў сённяшнім

акамянелым гаўне,

нашых дзён вывучаючы пацёмкі,

вы,

мабыць,

спытаеце і пра мяне.

І, магчыма,

ваш вучоны, ад слаўных слаўны,

крыючы эрудыцыяй

пытанняў рой,

скажа:

– Жыў вось такі

пясняр гатаванай

і заклёты вораг

вады сырой.

Прафесар,

здыміце акулёры-веласіпед!

Я сам раскажу

аб часе

і аб сабе.

Я асенізатар
і меліяратар вякоў.

Рэвалюцыя
дае мне загады
і візы.

Я на фронт
ад панскіх садоўніцтваў адышоў
паэзіі –
бабы капрызнай.

Пасадзіла садзік міла
дочка,
дачка,
сінь
ды гладзь.

«Сама садзік я садзіла,
сама буду паліваць».
Хто так вершы цэдзіць з лейкі,
хто ваду

у рот бярэ –
кудраватыя Мітрэйкі,
мудраватыя Кудрэйкі –
хто іх, к чорту, разбярэ!

Дзе ж на прорву карантыны –
мандаліняць з па-за сцен:
«Тара-ціна, тара-ціна,
т-эн-н...»

Невялікі гонар,
каб з ружаў такіх
паэм маіх гмахі высілісь –
па скверах,
дзе сухотаў пляўкі,
дзе блядзь з хуліганам
ды сіфіліс.

І мне агітпроп
у зубах навяз,
і мне б
пісаць
рамансы на вас –
на лёгкі заробак –
багатыя шансы.

А я
станавіўся
нагой
увесь час
на горла
песні уласнай.

Слухайце,
таварышы патомкі,
агітатара
выкрыкі творчыя.

Я,
заглушыўшы
паэзіі вадастокі,
перасягну
праз лірычныя томікі,
як жывы
з жывымі гаворачы.
Прыйду да вас –
Камуны светлай далі –
не як ясенінскі
правіцязь
песеннай эстрады, –
мой верш
вякі прамчыць
па зорных хвалях
праз голавы
паэтаў
і урадаў.
Да вас
мой дойдзе верш,
але зусім не так, –
не як страла
амурных карагодаў,
не як да нашых дзён
даходзіць
выцerty мядзяк,
не як святло
ад мёртвых зор даходзіць.

Мой верш
 прарве
 грамады год
і пойдзе
 у вякі
 і важка,
 і нястрымна,
нібы да нашых дзён
 дайшоў вадаправод,
збудованы яшчэ
 рабамі Рыма.
Знаходзячы
 у валатоўках кніг
(дзе пахаваны верш)
штылеты
 песні грамавое –
прашу
 з павагай
 ставіцца да іх,
як да старой,
 але магутнай зброі.
Я
 вуха
 словам
 песціць не люблю,
паненкі кволы слых
 я непрыстойнасцю не разграмлю

аб смелья
ды моцныя астроты.
Я
стаўлю вершы ў рад,
як войска
на парад,
праходзячы
па песеннаму фронту.
Радкі стаяць,
як скалы на рацэ,
готовыя
да смерці
і да славы вечнай.
Паэмы жэрламі
ўзнялі прыцэл,
нарыхтаваўшы
загалоўкаў
грозныя карцечы.
Ўлюбёнай зброі
непадкупны строй
заўжды гатоў
сарвацца
з дзікім гікам.
Застыла
кавалерыя астрот,
узняўшы рыфмаў
точаныя пікі.

І ўсё,
што несла ў свет
мая рука,
што дваццаць год
у бойках пралятала,
да самага
апошняга радка
я
аддаю табе,
планеты пралетарый.
Хто
зубы сёння сцяў
перад хадай
працоўнай грамады, –
той вораг мой,
заўзяты вораг,
даўні.
Ісці паклікалі
нас пад чырвоны сцяг
цяжкія чорныя гады
і дні недаяданняў.
Мінулага
ламаючы масты,
мы
адкрывалі Маркса
мудрыя старонкі, –

Мне напляваць
на бронзавыя груды,
на мармуровую
пляваць мне слізь.
Падзелім славу мы, –
свае ж мы людзі,
няхай
нам помнікам
агульным будзе
збудованы
ў баях сацыялізм...
Патомкі,
слоўнікаў праверце паплаўкі:
з гісторыі
ўсплывуць
там рэшткі слоў такіх,
як «прастытуцыя»,
«сухоты»
і «блакада».
Для вас,
здоровых,
маладых,
паэт
вылізваў
сухотныя пляўкі
шурпатым языком плаката.

З хвастом гадоў
раблюся я накшталт
страшылішчаў нябачаных, хвастатых.
Давай, жыццё,
пратупаем у лад,
пратупаем па пяцігодцы
дзён астатак.
Радкі мне
і рублёўкі лішняй
не давалі,
чырвонадрэўшчыкі
мне мэблю ў дом
не слалі.
Нічога не хацеў
і не хачу я,
апроч
набела вымытай кашулі.
Прыйшоўшы
ў Цэ Ка Ка
шчаслівых
зім і лет,
над бандай
паэтычнаю
рвачоў
і «выжыг»,

я узніму,
як бальшавіцкі партбілет,
ўсе сто тамоў
маіх
партыйных
кніжак.

Снежань 1929 – студзень 1930

Пераклад Тодара Кляшторнага

ЗМЕСТ

А вы маглі б?	5
Тое-сёе пра Пецярбург	6
Пеклішча горада	7
Нічога не разумеюць	8
Наце!	9
А ўсё-такі	10
Паслухайце!	12
Мама і забіты немцамі вечар	14
Скрыпка і крышачку нервова	17
Вам!	19
Вось так я зрабіўся сабакам	20
Воблака ў штанах: фрагменты паэмы	23
Флейта-пазваночнік	32
Сабе, любімаму, прысвячае гэтыя радкі аўтар	45
Апошняя пецярбургская казка	48
Лілічка! Замест ліста	51
Наш марш	54
Загад па арміі мастацтва	56
Левы марш	58
Гайнэпадобнае	61
Гора	62
Незвычайная прыгода, што адбылася з Уладзімірам Маякоўскім улетку на дачы	63
Празасяданія	69
Люблю: фрагменты паэмы	72
Размова з фінінспектарам пра паэзію	78
На ўвесь голас: Першы ўступ да паэмы	91

Маякоўскі, У.

М39 Паэзія / Уладзімір Маякоўскі; пер. з рускай. —
Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2019. — 104 с. (Паэты
планеты).

ISBN 978-985-23-0055-1.

Уладзімір Маякоўскі (1893–1930) – выдатны рускі паэт і драматург, а таксама кінасцэнарыст, актор і мастак. Адзін з заснавальнікаў і лідараў рускага футурызму. Вынаходнік новай паэтычнай мовы, непераўздызены майстар наватвораў і нечаканых рыфмаў. Як мала хто, спалучаў у творчасці рэзкую правакацыйнасць і шчырую спавядальнасць. Папярэднік паэтычнага слэму, батлу і рэкламнага капірайтыngu.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(4Рус)-5

УДК 821.161.1-1

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Уладзімір Маякоўскі

ПАЭЗІЯ

Дызайн *Марціна Русеўскага*

Рэдактары *Уладзь Лянкевіч і Андрэй Хадановіч*

Карэктар *Кацярына Маціеўская*

Адказны за выпуск *Зміцер Колас*

⊕16

Падпісана ў друк 30.03.2019. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 3,44. Ум. друк. арк. 3,25.

Наклад 250 асобнікаў.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас*.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220023, Мінск.